

talt, men disse skal jeg nu forbigaa. Under det Affnit, som omhandler Instituter med særlige Fonds, ville ærede Medlemmer af Landsthinget finde det Punkt, jeg ønsker at berøre, nemlig under Nr. VI det lærde Skolevæsen, Indtægtspost 4 a, og en tilsvarende Post vil findes paa Sorø Akademis Budget under Indtægtspost 5. Begge Poster angaa en temmelig betydelig Forhøielse af Skolekontingentet, der er opført med en større Sum under den Forudsætning, at Betalingen for Udgangen til de lærde Skoler skal forhøies. Jeg kan ikke vente at opnaa noget praktisk Resultat, men jeg har dog ikke kunnet undlade at udtale mig om dette Punkt, da det, der under Sagens 1ste Behandling blev udtalt derom af en af Thingets Sekretærer (Dresing), har min fulde Sympathi og jeg tror, at han har fuldstændig Ret, at der i Forhøielsen af denne Postition ligger en Antydning af en Behandling af de lærde Skoler, som jeg anser for beklagelig, og som slutter sig til Noget, som tidligere er foregaaet, og som jeg ligeledes anser for meget uheldigt. Man har ved en Lov, som blev vedtagen isfor, og mod hvilken der ikke her kunde gøres nogen Modstand, besluttet, at de 2 nederste Klasser af de lærde Skoler skulle inddrages. Betragter man dette fra Undervisningens Standpunkt, tror jeg, at Undervisningens hele Sammenhæng derved svækkes; betragter man det fra økonomisk Standpunkt, da bortskræres derved det Affnit fra Skolerne, som hidtil har betalt sig allerbedst, og vil man senere bedømme hvad Skolevæsenet koster i Forhold til Disciplene, da vil det hele Billede stille sig meget ugunstigt. Den samlede Udgiftssum vil blive fordelt paa et ringere Antal Elever, og derefter vil det synes, som om Undervisningen er overordentlig dyr og bekostelig for det Offentlige. Dertil kommer, at man maa holde en Mængde Kræfter, for hvilke man ikke kan faae fuldstændig Brug; man vil blive nødt til at ansætte Lærere, som man ikke kan give fuld Virksomhed, fordi de maa ansættes af Hensyn til en vis Fagdygtighed, men denne Fagdygtighed har et saa ringe Omfang i de indskrænkede Skoler, at disse Lærere ikke ville kunne faae det fulde Antal Timer uden at

overtage Noget, hvortil de ikke ere dygtige. I Øvrigt skal jeg endnu tilføie, at mange af de Beregninger, som man nu og tidligere har anstillet om, hvad Undervisningen koster for hver Discipel i de lærde Skoler ofte beror paa en ganske besynderlig Maade at betragte Sagen paa. Man regner efter, hvormange Studerende der kommer fra de lærde Skoler, og fordeler hele Udgiften paa disse, men man glemmer, at de lærde Skoler, skjøndt de bære Navn af „lærde Skoler“, ere „lærde og Realskoler“, saa at i de større Provinds-skoler for det Første rigelig Halvdelen af Eleverne besøger Skolen uden nogen sinde at have til Hensigt at blive Studenter, og dernæst mange Andre maaffe begynde med Tanken om at blive Studenter, men forlade Skolen med de Kundskaber, de have erhvervet der uden at opnaa dette Maal. Lages dette i Betragtning, vil Forholdet mellem Befolkningen og Elevantallet stille sig meget gunstigere. Smidlertid vil Forholdet, som sagt, efter Indskrænkningen blive endnu ugunstigere end før, og hertil bidrager ikke alene, hvad jeg før bemærkede, at man ikke fuldt kan benytte de Kræfter, som man dog maa have, men ogsaa den Omstændighed, at man heller ikke fuldstændig kan benytte de Apparater, som allerede ere skaffede tilveie, f. Ex. de store Bygninger og de store Samlinger, som kunde komme langt større Skoler til Nytte end dem, man nu vil vedligeholde. — Gaar jeg derefter over til Spørgsmaalet om Betalingen, saa bliver det Spørgsmaal, der maa undersøges, det, om det virkelig er en for lav Betaling, som nu gives. Man siger, at de private Skoler maa bære sig selv, men at de offentlige Skoler bruge et meget stort Tilskud. Dette er ganske vist; men dette Forhold vil ikke forandres ved denne Forhøielse saa lidt som ved en meget større Forhøielse, og dertil kommer, at denne Sammenligning med de private Skoler, der for en Del bestaa just ved Hjælp af de offentlige Skoler her i Hovedstaden — udenfor Hovedstaden bestaa de ikke og kunne slet ikke bestaa — stiller sig meget skævt. Det Spørgsmaal, der foreligger os, er dette: Naar man ønsker, at en stor Del af Befolkningen skal erhverve sig Dannelse, ikke blot saaledes,